

Akademie
výtvarných umění
v Praze

Jméno a příjmení studenta: Martin Pondělíček
Ateliér: INTM1
Vedoucí pedagog: Milena Dopitová
Stáž letní semestr: NM2 Kateřiny Olivové a Dariny Alster
Ročník: 4.
Datum vypracování obhajoby: 7. 6. 2020

OBHAJObA ROČNÍKOVÉ PRÁCE PRO AKADEMICKÝ ROK 2019/2020

Název ročníkové práce:

Nakolik se musíme odlišit, abychom byli stejní?

Celoroční práce se ocitá ve světě lidských identit. Máme identity, které vzešly z naší vlastní volby. Další jsou nám dány do vínku společností a jejich zakořeněnými tradicemi. Některé identity se nám ještě můžou jevit nahodilé a bezděčné. A nemusejí být nutně lidské. K tomuto tématu jsem došel skrze předchozí práce, vlastnoručně vytvořenou kroužkovou zbroj, korálkové pleteniny), které byly velmi náročné na čas. Díky těmto procesům jsem se během monotónní tvorby dostal do svého podvědomí. Prozkoumal jsem své nitro a objevil zcela nové pocity, hodnoty a v neposlední řadě se umocnily i potlačované identity. Samozřejmě je téma identit velmi dalekosáhlé, a proto jsem se rozhodl usměrnit tok energie na své další já a společně s ním vytvořit ročníkovou práci. Mé další já se jmenuje Lucie Bezděčná. Je o několik let mladší, a jak to známe z televizních obrazovek – je stejná jako já, jen úplně opačně. Lucie si libuje v drzosti, vysokém sebevědomí a ve svém provokativním přístupu k lidem. Nicméně, tyhle své přednosti se snaží využívat k vyšším cílům. A o těch se dozvíme o něco málo více v dalším odstavci věnovaném procesu.

Lucie se nedá vyvolat jen tak. Zdá se být vyvolána silnými emocemi, které akcelerují její návrat. *Texty, které píšu, jsou prostě takový rádobyvtipný hlášky. Hodně využívám to, co lidi znají nejvíc:*

Slogany nadnárodních společností, hlášky z filmů a seriálů, ale i reklam. Vlastně to nejsou moje autorské texty, ale spíš scénáře poslepované do koláže jako u moderních umělců. Velmi dobře si uvědomuji, že tyto slovní hříčky a nadsázka dokáže oslepit lidi ve vnímání pravé podstaty textů a jejich vizuality. Avšak tak vážné téma, jakým jsou identity genderové, politické nebo naše vlastní, je natolik komplikované, politicky korektní, někdy přehlížené a jindy zase naddimenzované, že jeho zlehčením, zapojením masové kultury a zesměšňováním tradic a zvyků se tento společenský problém stává najednou něčím jiným a téma samotné se stává zvludgarizovaným a obyčejným obrazem, velmi lehce čitelným pro širokou veřejnost – jeví se jako skeč z animáku pro dospělé. Vtip ve vážnosti činí z tak silného tématu obyčejnost, jenž je přijatelnější a vábivější. Bylo pro mě velmi jednoduché si v zimním semestru vytvořit instagramový účet a utvrdit se ve své identitě (i když jen virtuální), a ve své instalaci “Každý chvilku tahá pilku” využít populární kulturu a sociální média ve svůj emancipační prospěch. Hlášky z Titanicu hlavních protagonistek obsahující touhu po ženské svobodě, která ve společnosti neexistuje, ale stejně tak jako v písních Ilony Csákové bijící na poplach v mužském nedotknutelném světě. Vše jako pozadí k záznamu instagramového chatu. Ten se může zdát být intimní, povrchní a nic neřešící, avšak je známkou toho, že tyto problémy se nejen nevyřešily, ale navíc prohloubily. Je to říznutí do již otevřené rány. A nejsou to jen ženy, ale všechny ostatní identity, které nesplývají s neexistujícím normativním prostorem. Odtud to už byl jen krůček k tomu, abych v letním semestru, stráveném na stáži v ateliéru Nových médií II u Kateřiny Olivové a Dariny Alster, vytvořila své nejvrcholnější dílo. Nová a otevřená atmosféra dokázala pro mne navodit iniciačnější atmosféru. A díky ní jsem dokázala pochopit sebe sama, a sesumírovat si věci ve své neexistující hlavě. V zimní semestru byla vytvořena instalace kosmetického zrcátka. Ovšem místo zrcadla byl telefon, na kterém běžel záznam konverzace na sociálním médiu, za doprovodu písní Ilony Csákové, které byly modifikovány, aby hlas zněl jako neidentifikovatelné pohlaví, tak jako Lucie v instagramové konverzaci. Před zrcátkem byl ručně psaný text zlatou gelovou propiskou na papíru se třpytkami. V textu byly použity repliky z Titanicu týkající se postavení žen v době před sto lety. Autorka se ovšem neztotožňuje s hlavní postavou Titanicu, ale s lodí samotnou. Nepřipadá si jako nejluxusnější výdobytek své doby, ale jako výletní loď Costa Concordia. Na konci tohoto textu je alegoricky nastíněna autorčina neexistence, stejně jako v nikdy neproběhlém rozhovoru s Lucií, jež byl taktéž součástí instalace. V novém prostředí jsem si zrekapitulovala, co se v této instalaci povedlo a co ne. Vlastní díky tomu, že jsem tento projekt představila v ateliéru NM2, jsem si dokázala uvědomit s notným odstupem, co vše bylo důležité, a co bylo naopak zbytečné. Díky konzultacím jsem si uvědomila, že to nejdůležitější jsou texty samotné. Každé slovo má jasně daný význam, v jasně dané souvislosti a v jasně napsané větě. A tak, jak ležel na stolečku napsaný na papíře se jeho váha vypařila. A tak jsem přemýšlela, jak vytvořit z textu dlouhotrvající zážitek. A pak mi to celé došlo. Na stáži v ateliéru Nových médií II pod vedením Kateřiny Olivové a Dariny Alster začala mladá existence neexistující dívky prosakovat více na můj povrch. A ke zhmotnění textu, který Lucie napsala, už nechybí málo. Před několika lety mi maminka řekla, že jsem uvařil lepší svíčkovou, než udělala ona. A zakončila větou: “... teď už se můžeš vdát.” Tato obyčejná věta pramenící z lidových tradic v pohledu ženou na ženu, avšak promlouvající na muže, byla spouštěcí vzpomínkou pro nabourání této tradice jinou zažitou tradicí a tím je analogicky vyšitý ubrus před svatbou s názvem “Napsala jsem Ti ubrus”. A v něm bude vyšitý dopis komukoliv, který bude mnohem silnější než napsaný na papíře nebo vytesaný do kamene, protože ubrus je všední věc denní potřeby, a můžeme ho mít neustále na očích při každém jídle. Jenomže, poté následoval propad, a v karanténních opatřeních, které z lidí udělalo “Noli me tangere”, se Lucie odpojila. Stagnace, laxnost, netečnost neiniciovala Lucii k sepsání textu, který měl být pečlivě vyšit. A tak se Lucie odmlčela. Útlum života zastavil čas. Ale následně jsem se opět zjevila s prvním uvolněním restrikcí a text byl po několika dalších týdnech ve své konečné fázi. Bohužel vyšití metrový ubrus trvá člověku déle než stroji, a tak bude na konci roku vypadat jako epos o Gilgamešovi – některé destičky prostě budou chybět.

V zimní instalaci bylo středobodem malé kosmetické zrcátko z mého dětství, které měla sestra a před ní moje maminka. A následně ho podědila i Lucie. Bylo využito metaforicky k nahlédnutí

do vlastního odrazu nitra skrze intimní konverzaci na internetu v doprovodu s texty a audiem. V letním semestru je hlavním objektem vyšití ubrus. Bílá výšivka textu na bílé textílii. *Takto koncipuju spoustu svých prací. Zlehčených vážných témat téměř v satiristickém duchu se nese v celé mé dosavadní tvorbě. Tento kus látky se ale pro mne stal něčím novým. Na konci filmu El laberinto del fauno vypravěč hovoří o stopách, které zanechala princezna na našem pozemském světě: "... viditelné pouze těm, kteří se umí správně dívat."* Stejně je to i v mých kresbách pohlavních údů v květech rostlin. Na první pohled je to jen hloupý záchodový vtípek. Ale známe-li fyziologii rostlin, je zde skrytá zpráva. Namísto pestíku (samičí orgán) je vkreslen penis plně nality krví, což z oboupohlavních květů dělá květy dvakrát jednopohlavní – neschopné se rozmnožovat. Podobně jsem to zamýšlela i v ubrusu. V tom je kouzlo "neviditelné" výšivky. K identifikaci textu potřebujete být v kontaktu s ubrusem, strávit u něj delší čas, a obcházet stůl, neboť výšivka bude "psána" do spirály. Nemusíte znát fakta, ale musíte umět pozorovat. Spirálu jsem vybrala z důvodu nabourání stereotypně vyšívaných či krajkových ubrusů, které jsou v mnoha případech vystavěné na mřížkách nebo osových souměrnostech. Bílá barva byla vybrána z prostého technického důvodu: Pokud pletete na jehlicích z tmavé příze, jakákoliv malá chyba je méně postřehnutelná. Pokud ale zvolíte světlou nebo bílou přízi, každá chyba je snadno identifikovatelná. Proto jsem zvolila bílý len a bílou nit, abych alespoň trochu usnadnila čtení a neschovala jej na pokraj nenalezení.

Paradoxně umělci, které Lucii inspirovali v čase roční práce, nejsou žádní, kteří pracují s audiovizuálními instalacemi či textíliemi. Jsou jimi hlavně umělci pracující s textem. Robert Montgomery, Tracy Emin, Barbara Kruger, Jenny Holzer, Bruce Nauman, Mel Bochner, ale i třeba název *marinovaného žraloka od Damiena Hirsta*. Všechny zmíněné pojí velice krátké ale nadmíru výstižné proklamace, ať už v klasických nebo novomediálních technikách. Právě tyto inspirace prodlužují vznik Lucčiných textů. Po dopsání prvního návrhu je text podrobován neustálými zásahy v zájmu o vytříbení slov a jejich významů na co nejdůležitější zprávu. Každé slovo musí mít své opodstatnění, aby v textu mohlo zůstat. Mnoho umělců zabývajících se slovem proto má velký impakt na tvorbu textu. V podstatě by se dalo říci, že vyšitý text je opět koláží souvisejících myšlenek a není koherentním textem.

Když se nyní ohlédnu zpět na uplynulý rok, který byl dějištěm zvrátů, ať už malých nebo velkých, ve své práci nacházím roztržitost. Ta byla zpočátku způsobena vystavením průběhu práce v polovině školního roku, jelikož projekt nebyl zcela hotov. Avšak tato prezentace a chvilkový odstup podal zpětnou reflexi v podobě usměrnění tématu na dílčí součásti, které následně navádí na další větve a kořeny s ním související. Cílením na jeden bod, jímž jsem se stala já sama, podává logickou a jasnou zprávu světu o vnímání lidských identit. Naše mysli jsou natolik masírovány a následně bombardovány tak vágními, hloupými a línými texty, že vidíme sami sebe jako součást společnosti, a ne jako bytosti v rámci společnosti. Tím binarizujeme svět lidí na základě přetrvávajících tradic, zvyků a zkušeností. Přestáváme myslet sami za sebe, ale své kritické myšlení asimilujeme a akomodujeme. Nemůžeme se spokojit s lidmi jako bytostmi, máme tendence všechno definovat na základě podobností a odlišností. Proto máme stále ženy a muže, heterosexuální a LGBTQ+, barvy pleti, náboženské problémy, různé politické příslušnosti, a tak podobně.